

Selim Rauf Sarper (1899-1968)

Türk Diplomat.

Diplomat, Büyükelçi, Dışişleri Bakanı, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İstanbul Milletvekili Selim Rauf Sarper, 14 Ağustos 1899 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Bürokrat kökenli bir aileden gelen Sarper'in dedesi Mustafa Rauf Paşa, Rumeli Beylerbeyi olarak görev yapmıştır. Sarper'in babası Esad Rauf Bey ise Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında mutasarrıflık gibi çeşitli bürokratik görevler üstlenmiştir. Babası Esad Rauf Bey aracılığıyla aile dostu oldukları Fuat Uralman Paşa'nın kızı Kamuran Hanım'la evlenmiştir. Ayrıca Kamuran Hanım, Müşir Zeki Paşa'nın yeğenidir. Selim Sarper ile eşi Kamuran Hanım'ın evliliklerinden Ülker ve Ayşe adlarında iki kız çocukları dünyaya gelmiştir. Eşinin anlatmış olduklarına göre, gençliğinde sportif bir kişi olarak biliniyordu. Bunun yanı sıra, eskrim ve atletizm gibi sporlarla uğraşmış, ata binmiş ve avcılığa merak sarmıştır.

Eğitim hayatına bakıldığında; ilkokul eğitimini Sivas'ta almış, Orta tahsilini ise İstanbul Robert Koleji'nde tamamlamıştır. Gençlik yıllarının bir bölümünü Almanya'da geçirmiş, lise eğitimini de 1917 yılında Almanya'nın Magdeburg kentinde bitirmiştir. Sarper, Berlin Üniversitesi'nde başladığı Hukuk öğrenimini daha sonra Ankara Hukuk Fakültesi'nde tamamlamıştır. Eğitim hayatında Batı etkisi çok derinden görülmektedir. Böylece almış olduğu eğitim neticesinde klasik Hariciye ekolünden ayrılmaktadır. Bunun sebebi de Galatasaray-Mülkiye ikilisinin oluşturduğu ekolün dışından geliyor olmasıdır. Bunların yanı sıra, aldığı eğitim neticesinde Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerini öğrenmiştir.

Üniversite eğitimini bitirdikten sonra iş hayatına atılmıştır. Yaşamındaki ilk iş tecrübesi, 1923 yılında Adana'da çevirmen olarak Fransız Demiryolları şirketinde çalışmasıdır. Ayrıca, aynı yıl Adana Lisesi'nde Fransızca öğretmenliği yapmaya başlamış ve böylelikle devlet hizmetine girmiş, hatta Adana'da bulunduğu süre zarfında gazetecilik de yapmıştır. Bir hukukçu olan Sarper, 1925 yılında ise Şark İstiklal Mahkemesi Zabıt Katibi olarak görev yapmıştır.

Tüm bunların yanı sıra 1927 yılında diplomatlık mesleğine atılmıştır. 7 Nisan 1927 tarihinde ise Dışişleri Bakanlığı'nda tercüman olarak göreve başlamıştır. Bu tarihten itibaren otuz yılı aşkın sürecek olan diplomatlık kariyeri başlamıştır. 1928 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne (SSCB) bağlı Odessa kentine Konsolos Muavini olarak tayin edilmiştir. Böylece Odessa kenti, Dışişleri Bakanlığı'ndaki ilk yurtdışı görevi yeri olmuştur. 1929 senesinde ise Moskova Büyükelçiliği III. Katipliği görevine atanmıştır.

Sarper, 1931 yılında ise Dışişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü'nde II. Katip olarak görev almıştır. 1933 senesinde Yunanistan'a Gümölcine Konsolosu olarak tayin edilmiş ve orada iki yıl görevde bulunmuştur. Gümölcüne, Konsolos olarak görev aldığı ilk şehirdi. Daha sonra 1935 yılında yurtdışındaki ilk görev yeri olan Odessa'ya bu kez Konsolos olarak geri dönmüş ve iki sene görev yapmıştır. 19 Şubat 1937 tarihinde ise Odessa'dan Berlin Konsolosluğu'na atanmıştır. Böylece, gençlik yıllarını geçirdiği Almanya'ya geri dönmüştür. Sarper'in eşi Kamuran Hanım, ikinci Rusya

dönemlerinin kendilerinde hiç de iyi bir intiba bırakmadığını dile getirmiştir. Bu iki sene zarfında eşinin bedenen ve ruhen çok yıprandığını ifade eden Kamuran Hanım, Odessa'dan sonra Berlin'e geldikleri zaman eşini kimsenin tanıyamadığını belirtmiştir.

Sarper, iki yıl süren Berlin Konsoloslugu görevinin ardından 1939 yılının Temmuz ayında Romanya'da Bükreş Büyükelçiliği'nde Orta Elçilik Müsteşarlığı'na atanmıştır. Bükreş'teki görevi diğer yurtdışı görevlerine kıyasla daha kısa sürmüştür. Kısa bir süre sonra merkeze çağrılmış ve 21 Eylül 1939 tarihinde Matbuat Bürosu'nun Umumi Katipliği'ne getirilmiştir. Merkeze çağrıldıktan sonra Dışişleri Bakanlığı'nda Özel Kalem Müdürlüğü gibi önemli bir görevi de üstlenmiştir.

Bununla birlikte, 31 Mayıs 1940 tarihinde Matbuat Umum Müdürlüğü görevine getirilmesi önemli bir gelişme olmuştur. Bu göreve atanmadan hemen bir hafta önce, 22 Mayıs 1940 tarihinde söz konusu kurum Başbakanlığa bağlanmıştır. Bu gelişme, Matbuat Umum Müdürlüğü'nün artan önemini göstermesi bakımından önemlidir. Kurulduğu ilk zamanlardan beri Bakanlıklar vesilesiyle kontrol edilen bu kurumun Başbakanlığa bağlanması, siyasal iktidar için artan önemini en net biçimde göstermektedir. Böyle bir gelişmenin yaşanmasının sebebi, II. Dünya Savaşı koşullarıyla yakından ilintilidir. Çünkü Matbuat Umum Müdürlüğü, II. Dünya Savaşı boyunca basının denetlenmesi açısından oldukça önem arz eden bir kurum olmuştur.

Söz konusu görevi 1940 yılının Mayıs ayından 1944 Ekim ayına kadar yürütmüş ve böylece II. Dünya Savaşı boyunca iç ve dış politikada öne çıkan siyasi figürlerden biri olmuştur. Bir anlamda savaş sırasında dış politikanın basın ayağından sorumlu olmuştur. Kurumun başına Sarper gibi diplomat kökenli bir kişinin getirilmesi ise söz konusu savaş boyunca özellikle dış basında yer alan haberlerin ve yazıların bir diplomat gözüyle değerlendirilmesinden dolayı kaynaklanıyor olabilir. Gazeteci Orhan Koloğlu ise Sarper'in bu göreve atanmasını Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye yakın bir bürokrat olmasına bağlamaktadır.

Özellikle de savaş döneminin koşulları, Matbuat Umum Müdürlüğü'nü basın karşısında otoriter bir tutum takınmaya zorlamıştır. Bu durum, Sarper'in basının gözünde son derece kötü izlenimlerle anılmasına sebep olmuş ve basına yapılan baskılardan dolayı eleştiri oklarını üzerine çekmiştir. Basının dış politika üzerinde yönlendirici bir etkisi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, atandığı bu görevin önemi daha net anlaşılabilir. Türkiye'nin savaş dışı kalmaya yönelik bir dış politika izlemesi, basına birtakım sınırlamaların getirilmesine yol açmıştır. Bu dönemde Türk basınına tamamıyla denetimi altında bulundurmaya gayret etmiş, hükümet tarafından benimsenen dış politika çizgisinin dışına çıkan gazetecileri ve yayın organlarının cezalandırılması için girişimlerde bulunmuştur.

Dört yıl boyunca Matbuat Umum Müdürü olarak görev yapan Sarper, 1944 yılının Ekim ayında Moskova'ya Büyükelçi olarak tayin edilmiştir. Moskova Büyükelçisi olarak görev yaptığı 1944-1946 yılları, Türkiye bakımından SSCB baskısının son derece kuvvetli bir şekilde hissedildiği bir döneme denk gelmiştir. Bu yıllarda ayrıca, II. Dünya Savaşı sonrası yeni bir düzenin oluşacağı ve Soğuk Savaş'a geçişin hızlanacağı bir sürece tanıklık edilmiştir.

Moskova Büyükelçiliği sırasında, Türkiye-SSCB ilişkilerinde yaşanan en mühim gelişme, 1945 yılında verilen SSCB notasıdır. Sarper'in 8 ve 18 Haziran 1945 tarihlerinde SSCB Dışişleri Komiseri Vyaçeslav Molotov ile yaptığı görüşmeler, Türk dış politikası açısından yeni bir dönem açılmasına öncülük etmiştir. Şöyle ki; Molotov, bu görüşmelerde genel hatlarıyla; 16 Mart 1921 tarihinde imzalanan Moskova Antlaşması'yla belirlenen Türkiye-SSCB sınırının Sovyetler Birliği yararına değiştirilerek Kars ve Ardahan'ın kendilerine verilmesinin yanı sıra 20 Temmuz 1936

tarihinde imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin oluşturduğu Boğazlar rejiminin de değiştirilmesini istemiştir. Ayrıca Molotov, Türk Boğazları'nın savunulmasına SSCB'nin de dahil edilmesini talep etmiş ve ülkesine Boğazlar'da üs verilmesini istemiştir.

Bu tarihi görüşmelerle başlayan süreç, Türkiye'nin SSCB tehlikesi nedeniyle başta Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) olmak üzere, Batı tarafından kurulacak ittifaklara katılacağı bir dönüm noktası olmuştur. Sarper'in Moskova Büyükelçiliği'nde yaşanan gelişmeler, Türkiye-SSCB ilişkilerinin derin yara almasına yol açmış ve iki ülke arasında Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyetin ilk senelerinde kurulan sıcak ilişkiler, tamamıyla tersine dönmüştür. Bununla birlikte SSCB'nin Türkiye'ye yönelik taleplerini dile getireceği daha iyi bir zaman olamazdı. Zira SSCB, özellikle de II. Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'na karşı gösterdiği mücadele nedeniyle uluslararası kamuoyunun sempatisini kazanmıştı. Bu durum, SSCB'nin Türkiye üzerinde toprak taleplerini ve Montrö'nün gözden geçirilmesine yönelik isteklerini dile getirdiği sırada Türkiye'nin yalnız kalmasına sebep olmuştur.

Sarper, Moskova Büyükelçiliği'nin ardından Roma Büyükelçiliği'ne tayin olmuştur. Bu görevi 1946 yılının Eylül ayından 1947 senesinin Mayıs ayına kadar sürdürmüştür. Roma Büyükelçiliği'nde görev yaptığı dönemde, Türkiye-İtalya ilişkileri özellikle ticari alanda gelişme göstermiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler, 12 Nisan 1947 tarihinde imzalanan Türk-İtalyan Ticaret antlaşmasıyla daha da gelişmiştir. Roma'ya Türk-İtalyan ilişkilerinde yeni bir dönemin başlayacağı bir zamanda gitmiştir. Bu çerçevede, Türk-İtalyan ilişkilerinde gerginlikten ziyade; barış ortamının yeşereceği bir süreçte Roma Büyükelçisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca bu görevi esnasında, bir Türk dostu olarak bilinen Kont Sforza'nın İtalya Dışişleri Bakanı olması, iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine olumlu katkı sağlamıştır.

Bunların yanı sıra Sarper, 20 Mayıs 1947 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde Türkiye Daimi Başdelegesi olarak tayin edilmiştir. BM Daimi Başdelegeliği, Büyükelçi düzeyinde Türkiye'yi en uzun süre temsil ettiği dış temsilcilik olmuştur. BM'de tam on sene görev yapmıştır. Her Büyükelçi'nin böyle mühim bir temsilcilikte on sene görev yapamayacağı düşünülürse; Sarper'in bu kadar uzun kalması, Türk Hükümeti'nin ona duyduğu büyük güvenden ve memnuniyetten kaynaklanıyordu.

Sarper'in Birleşmiş Milletler'de görev yapmaya başladığı yıllar, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ilişkilerinin Truman Doktrini ve Marshall yardımları vesilesiyle hızla gelişeceği bir döneme tekabül etmiştir.

Bununla birlikte, BM'deki görevi iki dönemde incelenebilir. İlk dönemde (1948-1954) Türkiye'nin BM'nin çeşitli organlarında ve komisyonlarında aktif olarak yer aldığı bir süreç yaşanmıştır. Örneğin Türkiye, 1945 yılında BM'ye katılmasından günümüze uzanan süre zarfında örgütün temel organlarından biri olan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne dört defa seçilebilmiştir. Bunların üçünde doğrudan rolü bulunmaktadır. Şöyle ki; onun girişimleri sonucunda Türkiye, 1951-1952 yılları ve 1954-1955 yılları arasında BMGK'da geçici üye olarak yer almıştır. Daha sonra Türkiye, 1961 yılında bu kez Sarper'in Dışişleri Bakanlığı sırasında BMGK geçici üyeliğine seçilecektir. Dolayısıyla BM'nin temel organlarından biri olan BMGK'da Türkiye'nin temsil edilmesinde rolü oldukça büyüktü.

Ayrıca BM Daimi Başdelegesi olarak görev aldığı yıllar, Türkiye'nin SSCB tehdidi karşısında NATO'ya üye olmaya çalıştığı bir dönemdir. Bu amaçla Türkiye, 1950 yılında Kore Savaşı'na asker gönderme kararı almıştır. Sarper, Menderes Hükümeti'nin bu kararını olumlu bulmuş ve Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesini, Ankara'nın NATO'ya kabul edilmesi şartıyla desteklemiştir. Bu kapsamda, Türkiye'nin NATO'ya alınması için mühim girişimlerde bulunmuştur.

Sarper'in BM'deki görevinin ikinci aşaması, 1954-1957 seneleri arasında Kıbrıs Sorunu'nun gölgesinde geçmiştir. Kıbrıs Sorunu'nun 1954 senesinde uluslararası bir nitelik kazanmaya başladığı sırada, BM'de Türk tezlerinin savunuculuğunu üstlenmiştir. Bu bakımdan Türkiye'nin tezlerini BM'de savunan en yetkili kişi olmuştur. BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmalar, uzun yıllar boyunca Kıbrıs Sorunu'na dair Türk tezlerinin temelini oluşturmuştur. Yunanistan'ın Kıbrıs ile herhangi bir şekilde tarihi, coğrafi, ırki ve iktisadi bağının olmadığını öne sürmüştür.

Sarper'in BM Daimi Başdelegeliği'nden sonraki görev yeri, o dönem merkezi Paris'te bulunan NATO Daimi Delegeliği olmuştur. BM'den sonra yine ABD'nin etkisinin önemli ve belirleyici olduğu NATO'da görev yapmaya başlamıştır. 1957 yılının Haziran ayında göreve başlamasından sonraki ilk altı ay içinde iki mühim gelişme meydana gelmiştir. Bunlardan birisi Suriye Buhranı iken, diğeri de Kıbrıs Sorunu'na ilişkin müzakerelerdir. Bu görüşmelere SNATO Daimi Delegesi sıfatıyla katılmış ve Türk Hükümeti'ni BM'de temsil ederek Türk tezlerinin sözcüsü olmuştur. Hem Suriye'nin hem de Yunanistan'ın Türkiye'ye yönelik taleplerinin BM tarafından o dönemde rafa kalkmasında önemli bir rolü bulunuyordu.

Daha sonra Sarper, 1960 yılında merkeze çağrılmış ve 12 Mart 1960 tarihinde Dışişleri Bakanlığı hiyerarşisinde Bakandan sonra en yetkili konum olan Dışişleri Genel Sekreterliği'ne tayin olmuştur. 27 Mayıs 1960 tarihinde yaşanan Askeri Müdahale ise Dışişleri Bakanı olmasının önünü açmıştır. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi'nin ardından 28 Mayıs 1960 tarihinde oluşturulan kabinede Dışişleri Bakanı olarak görev almıştır. Böylece, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde meslekten diplomat olan üçüncü Dışişleri Bakanı olmuştur.

Darbeyi gerçekleştiren Milli Birlik Komitesi (MBK) üyeleri, Dışişleri Bakanı olması için Fahri Korutürk'ten önce Sarper'e teklif götürmüşler; ancak Sarper, kabinenin askerlerden oluşacağı düşüncesiyle ilk başta bu teklifi reddetmiştir. Daha sonra, hükümetin üç Bakan dışında sivil olduğunu öğrendikten sonra pişmanlık yaşamış ve Bakanlık teklifini kabul etmiştir. Sarper'in özellikle de yeni yönetimin meşruiyetinin sağlanmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. MBK üyelerinin Sarper'i Dışişleri Bakanlığı'na getirmek için ısrar etmelerinin nedeni, onun uluslararası alanda ve bilhassa Batı dünyasında saygı duyulan bir diplomat olmasından kaynaklanıyordu. Askerler, onu partizan politikaya karışmamış bir diplomat olarak nitelendiriyorlardı.

Sarper, MBK üyelerinin iç sorunlarla uğraşmasından ötürü, Türkiye'nin dış politikasının şekillenmesi hususunda inisiyatif sahibi olmuştu. Bu inisiyatifi özellikle Türkiye'nin ABD'yle olan ilişkilerinde kullanarak, iki ülke arasındaki münasebetlerin rayına oturtulmasında mühim bir işlev görmüştür.

Sarper'in Dışişleri Bakanlığı dönemi iki evrede incelenebilir. İlk evre, MBK dönemidir (30 Mayıs 1960-20 Kasım 1961). Bu süreçte 30 Mayıs 1960-5 Ocak 1961 ve 5 Ocak 1961-20 Kasım 1961 tarihleri arasında Cemal Gürsel tarafından iki defa hükümet kurulmuştur. Bu kabinelerin ikisinde de dışarıdan Dışişleri Bakanı olarak görev almıştır. Ayrıca, MBK'nın anayasa ve seçim kanununu hazırlamak amacıyla oluşturduğu Kurucu Mecliste de 6 Ocak 1961 tarihinde Bakanlar Kurulu üyesi olarak görev üstlenmiştir.

Dışişleri Bakanlığı'nın ikinci evresinde ise III. İnönü Hükümeti'nde (20 Kasım 1961-25 Haziran 1962) Dışişleri Bakanı olmuştur. Bu görevi 20 Kasım 1961 tarihinden istifasını sunacağı 16 Mart 1962 tarihine dek sürdürmüştür., Dışişleri Bakanlığı'nın ikinci evresinde bu sefer dışarıdan değil XII. Dönem İstanbul Milletvekili olarak yer almıştır. 15 Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimlerin ardından milletvekili seçilmiştir.

Sarper'in Dışişleri Bakanlığı dönemi, Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından ilklerle doludur. Hem Türkiye'de gerçekleşen ilk askeri müdahale sonrası hem de Türkiye'nin ilk koalisyon hükümetinde Dışişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.

Sarper'in istifa etmesine giden süreçte ise 22 Şubat 1962 tarihinde Talat Aydemir tarafından gerçekleştirilen başarısız darbe girişimi etkili olmuştur. 22 Şubat 1962 gecesini, darbenin gidişatının henüz belirsiz olduğu sırada, Çankaya'dan ayrılan tüm Bakanlar, Başbakan İnönü'yle birlikte Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na gitmişlerken; Sarper, Dışişleri Bakanlığı'nda kalmayı tercih etmiştir. Darbe girişimi bastırılana kadar Bakanlıkta kalan Sarper'in bu tavrı İnönü'nün gözünden kaçmamıştır. Sarper ile İnönü arasındaki gerginlik bir ay boyunca devam etmiş ve İnönü, dış yardım koordinasyonundan Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Feyzioğlu ile Sarper'i karşı karşıya getirerek, Sarper'in istifa etmesini sağlamıştır. Ayrıca Sarper'in 27 Mayıs'tan beri ordu içindeki radikal gruplarla yakın ilişkisi vardı. Yurtdışı gezilerinde 14'ler grubuyla da görüşüyordu. Hatta Cumhurbaşkanlığı seçimi için Orhan Kabibay ve Orhan Erkanlı, 14'ler adına Sarper'e adaylığını koymasını teklif etmişlerdi.

Her ne kadar Sarper, 16 Mart 1962 tarihinde Dışişleri Bakanlığı görevinden istifa etse de siyasi hayatında bir kesinti yaşanmamıştır. XII. dönem milletvekili olarak en çok göze çarpan faaliyeti, 1963-1965 yılları arasında Türk Parlamento Heyeti'nin bir üyesi olarak yer aldığı Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde (AKPM) Kıbrıs Sorunu'na ilişkin faaliyetleridir. 1963 yılının Nisan ayında AKPM'de Türkiye'yi temsil edecek Türk Parlamento Heyeti'nin bir parçası olarak yer almıştır. Özellikle de 1963 yılının Aralık ayında Kıbrıs'taki Türklere karşı girişilen Kanlı Noel sonrası Türk tezlerini Avrupa Konseyi'nin dikkatine sunmuştur. Avrupa Konseyi'nde BM'de Kıbrıs'a ilişkin yapılan müzakerelerin bir sonuç vermeyeceğine işaret ederek, Konsey'in Kıbrıs Sorunu'nda inisiyatif almasını teşvik eden bir tutum sergilemiştir. Ancak Avrupa Konseyi'nin bu sorunu, öncelikli olarak BM'nin çözmesi gerektiğini savunan politikası, onun çabalarını sonuçsuz bırakmıştır.

10 Ekim 1965 tarihinde gerçekleşen seçimler sonucunda yeniden CHP İstanbul Milletvekili seçilmiştir. Bununla birlikte milletvekilliği döneminde ABD'yle ilgili ikili anlaşmalar ve Kıbrıs Sorunu hakkında Meclis'i bilgilendirmeye devam etmiştir. Sarper, zaman zaman Başbakan Süleyman Demirel'in yurtdışı ziyaretlerine de eşlik etmiştir. Ne var ki; sağlık sorunlarının artmış olması, ikinci dönem milletvekilliğinde daha aktif bir şekilde politika yapmasına engel olmuş ve 1968 yılında kanser hastalığı nedeniyle vefat etmiştir.

Cemal Ege ÖZKAN

KAYNAKÇA

Arşiv ve Resmî Yayınlar

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CA).

CA, 30.18.1.2/113.32.19.20

CA, 30.18.1.2/111.56.3.

Dışişleri Bakanlığı 1967 Yıllığı, Haz: Hamid Aral, Ankara, 1968.

Resmî Gazete, 28 Mayıs 1940, Sayı: 4520.

SEYİTDANLIOĞLU, Mehmet, **Türk Parlamento Tarihi, Kurucu Meclis (6 Ocak 1961-15 Ekim 1961), Milli Birlik Komitesi, Temsilciler Meclisi Üyeleri, Özgeçmişler**, C II, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2017.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Siyaset Planlama Genel Müdürlüğü, **Türkiye Dış Politikasında 50 Yıl İkinci**

Dünya Savaşı Yılları (1939-1946), Ankara, 1973.

Sürelî Yayınlar

Cumhuriyet

Milliyet

The New York Times

Araştırma-İnceleme Eserler

AKALIN, CÜNEYT, **Askerler ve Dış Güçler Amerikan Belgeleriyle 27 Mayıs Olayı**, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 2000.

AKALIN, CÜNEYT, "Tarihin Dönemecinde Bir Diplomat: Selim Sarper", **Mülkiye Dergisi**, C 29, Sayı 249, 2005, ss. 49-61.

ALTUĞ, Kurtul, **27 Mayıs'tan 12 Mart'a**, Yılmaz Yayınları, İstanbul, 1991.

COŞAR, Ömer Sami; Abdi İpekçi, **İhtilâlin İçyüzü**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2021.

ERKİN, Feridun Cemal, **Dışişlerinde 34 yıl Washington Büyükelçiliği**, C II, I. Kısım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.

FIRAT, Melek, **1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997.

GÜVENİR, O. Murat, **2. Dünya Savaşı'nda Türk Basını**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1991.

KARAVELİOĞLU, Kamil, **Bir Devrim İki Darbe: 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül**, Gürer Yayınları.

ÖZKAN, Cemal Ege, Türk Siyasi Hayatında Selim Rauf Sarper ve Faaliyetleri, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

SARPER, Selim, "Yunanistan'ın Kıbrısımızla Alakası Yoktur", **Türk Düşüncesi**, C.8-9, Sayı 15-16, Şubat-Mart 1958, s. 30-45.

SOYSAL, İsmail, **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye Olaylar Kronolojisi (1945-1975)**, İsis Yayıncılık, İstanbul, 1997.

SÖNMEZOĞLU, Faruk, "Kıbrıs Sorunu ve Birleşmiş Milletler: 1954-1975", **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, C. 38, Sayı 3-4, 1984, s. 223-255.

TAMKOÇ, Metin, **A Bibliography on the Foreign Relations of the Republic of Turkey, 1919-1967: And Brief Biographies of Turkish Statesmen**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1968.

TAMKOÇ, Metin, **The Warrior Diplomats**, University of Utah Press, Salt Lake City, 1976.

TOKER, Metin, **Türkiye Üzerinde 1945 Kabusu**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2020.

TOKER, Özden, "Sarperlerin Hikayesi", **Akis**, Yıl: 8, Cilt 21, Sayı 362, Haziran 1961, s. 23-25.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/selim-rauf-sarper-1899-1968/?pdf=6378> adresinden erişilmiştir

